

Verslag en advies van informateur Hendriks Nadere verkenning coalitievorming gemeente Gooise Meren

Inleiding

Na de lokale verkiezingsuitslag heeft het Gooi Democratisch Platform (GDP) als grootste partij op donderdag 17 maart 2022, na consultatie van de overige politieke partijen, de heer Rehwinkel als informateur aangesteld.

De opdracht aan informateur Rehwinkel was om 'de verkiezingsuitslag te duiden en te onderzoeken welke programmatische en politieke mogelijkheden er zijn om tot een hecht en stevig college te komen dat kan steunen op een vruchtbare samenwerking met de gemeenteraad' (informatiefase 1).

Uit het verslag van deze fase is gebleken dat er op dit moment *"onvoldoende programmatische en politieke mogelijkheden worden gezien om te komen tot een hecht en stevig college waar GDP deel van uitmaakt en dat kan steunen op een vruchtbare samenwerking met de gemeenteraad"*. Als gevolg daarvan adviseert Rehwinkel om D66 in een vervolgfase het initiatief te gunnen en *"Voortzetting van samenwerking tussen de huidige coalitiepartijen lijkt daarbij een reële optie"*.

D66 heeft vervolgens ondergetekende, de heer Hendriks, aangesteld om deze optie te onderzoeken in de rol van informateur.

Proces tweede informatiefase

Om uitvoering te kunnen geven aan de opdracht om de reële optie van voortzetting van de samenwerking tussen de huidige coalitiepartijen te onderzoeken, is in de tweede informatiefase een drietal gesprekken gevoerd met de D66, VVD, HartvoorBNM en GroenLinks.

Het doel van deze gesprekken was om het onderlinge vertrouwen van deze partijen in samenwerking te onderzoeken op relatie en op inhoud.

Parallel hieraan zijn afzonderlijke gesprekken gevoerd met de overige partijen (GDP, CDA, PvdA en PLEK). Hierbij zijn de volgende aspecten aan de orde gekomen:

- het proces zoals dat nu wordt gevoerd/advies Rehwinkel
- de inhoudelijke thema's waar de partijen kans tot samenwerking zien
- de verdere samenwerking in de raad

De uitkomst van deze gesprekken alsmede beschikbare documentatie (verkiezingsprogramma's; strategische verkenningen e.d.) heeft geleid tot mijn conclusies en aanbevelingen. Hieronder treft u een samenvatting van de gevoerde gesprekken.

Gesprekken D66; VVD; Hart voor BNM en GroenLinks

Samenwerking

Bij alle partijen heb ik duidelijk bereidheid gezien tot het vormgeven van een hernieuwde onderlinge samenwerking. Men kan zich vinden in het belang van het maken van een frisse start en van het vormen van een coalitie die de breedte van het politieke landschap in Gooise Meren raakt. Men erkent ook het belang van de stabiliteit die deze samenwerking te bieden heeft.

Onderlinge gevoelens van vertrouwen, maar ook belangrijke discussiepunten op hoofdlijnen zijn naar elkaar uitgesproken. Er is geen behoefte aan het vergroten van de coalitie. Dit kan ten koste gaan van de werkbaarheid en is getalsmatig voor een stabiele meerderheid niet nodig.

Proces

Het algemene beeld bij het te volgen proces is dat men tempo wil maken bij de naderende coalitiebesprekingen en formatie, ook in het licht van lopende zaken en zaken die op ons afkomen (vluchtelingen, woningbouw, financiën e.d.). Vanzelfsprekend zonder de zorgvuldigheid uit het oog te verliezen.

Het belang van zorgvuldige communicatie over het gevolgde en het te volgen proces en over de inhoudelijke uitkomsten is een belangrijk aandachtspunt. Net als het belang van participatie tijdens dit proces. Hierover wensen de partijen ten minste een algemeen emailadres open te stellen voor reacties van inwoners. Een aantal leerpunten vanuit de vorige coalitievorming is aan de orde geweest waaronder het gebruik van werktafels.

Er is behoefte aan kritisch adviserende ambtelijke ondersteuning in dit proces en er wordt groot belang gehecht aan een helder inzicht in de huidige gemeentelijke financiën en ambtelijke capaciteit om ambities te kunnen formuleren en keuzes te kunnen maken in een uiteindelijk akkoord. Tenslotte is een aantal vraagpunten richting de overige partijen geformuleerd (samenwerking, proces, inhoud).

Inhoud

Met de huidige coalitiepartijen is een inhoudelijke verkenning op hoofdlijnen gedaan, waarbij overeenkomsten naar voren zijn gekomen, maar ook dilemma's. Onderstaande uiteenzetting bevat een korte samenvatting van deze verkenning en is nadrukkelijk géén weerspiegeling van alle prioriteiten van de verschillende partijen en legt ook geen basis voor het coalitieakkoord. Het is slechts een eerste verkenning van belangrijke opgaves.

Duurzaamheid

Over het belang van de verdere ontwikkeling van duurzaamheid (besparing en energie-opwek) met als doel om als gemeente te kunnen voldoen aan de energieopgaven uit het klimaatakkoord, zijn alle partijen het eens. De focus moet op het doel/maatschappelijk effect gericht zijn. Effectiviteit en proportionaliteit van beleid en maatregelen zijn hierbij nadrukkelijk genoemd.

Groen en leefbaar met behoud van het 'goede' binnen de fysieke leefomgeving

Als gemeente hebben we een belangrijke verantwoordelijkheid voor het behoud van onze natuur en het groen en voor het leefbaar houden en maken van de omgeving van onze inwoners. Als belangrijke aspecten hierbij zijn genoemd: het behoud van erfgoed het onderhoud van openbaar groen, het verhogen van de verkeersveiligheid en het gevoel van veiligheid in de openbare ruimte, met de nadruk op goede communicatie en educatie over dit onderwerp richting inwoners. Ook vergroening (in de stedelijke omgeving) en natuureducatie en –bewustwording zijn genoemd als doelen.

Wonen in relatie tot zorg en onderwijs

Het woningtekort heeft ook effect op zorg en onderwijs. De verdere ontwikkeling van ons zorgsysteem en de koppeling hiervan aan zowel onderwijs als wonen wordt als een belangrijk thema gezien, zeker na de coronacrisis. Het belang van een goed onderwijssysteem dat beter samenwerkt met de zorg en waarmee de kansenongelijkheid vermindert, is hierbij onmiskenbaar. Dit werd overigens niet alleen als aandachtspunt vanuit het onderwijs gezien. Het lerarentekort is een onderwerp van zorg. Meer ruimte geven aan vrijwillige zorg en mantelzorg en daarmee wonen meer levensloopbestendig te maken vormt een aandachtspunt.

Communicatie, participatie en bestuur en dienstverlening

Het belang van heldere communicatie, effectieve participatie met als doel de dienstverlening aan de inwoner te verbeteren en inwoners stelselmatig en passend te betrekken bij de besluitvorming worden als belangrijk aandachtspunt gezien. De ruimte voor participatie en effectieve participatiemiddelen moeten daartoe nader worden uitgewerkt.

Breed gedeeld is dat het managen van verwachtingen en helderheid vooraf over het proces een bepalende succesfactor is voor participatie.

Solide gemeentelijke financiën en investeren in kwaliteit ambtelijke dienst

Als gemeente streven we naar solide basisfinanciën, juist ook in tijden van oorlog en verhoogde inflatie. Hierin dienen keuzes worden gemaakt en moet durf worden getoond want dit zal invloed hebben op de inwoners. Alle partijen onderkennen de noodzaak tot het maken van heldere keuzes en het stellen van realistische en reële doelen. De financiële mogelijkheden zullen ook de komende jaren beperkt blijven. Ook het behouden en vinden van voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers zal de komende jaren één van de belangrijkste uitdagingen worden en een kritische succesfactor blijken in het behalen van de doelen.

Armoedepreventie, eenzaamheid en culturele waarden

Door de huidige omstandigheden neemt armoede toe. Armoede heeft negatieve gevolgen. Het zorgt er ook voor dat mensen minder deelnemen aan sociale en culturele activiteiten wat eenzaamheid onder deze groep vergroot. Een preventieve aanpak om armoede te voorkomen blijft belangrijk, maar we moeten ook oog hebben voor de mensen waarvoor preventieve programma's alleen niet voldoende zijn. Aspecten die hierbij genoemd zijn: versterking van de culturele basisinfrastructuur om de sociale cohesie en culturele waarden te bevorderen.

Gesprekken GDP, CDA, PvdA en PLEK

Samenwerking

De meeste partijen zien ruimte voor samenwerking in de coalitie. In de toekomstige samenwerking in de gemeenteraad vindt men vooral belangrijk dat toekomstige oppositiepartijen serieus genomen worden waarbij transparantie en vertrouwen van wezenlijk belang zijn. Men vindt het belangrijk dat er ruimte is voor inhoudelijke input van de partijen in het formatieproces en dat er ook ruimte is voor bijvoorbeeld het sluiten van akkoorden op onderdelen.

Proces

Over het algemeen begrijpt men de richting van het advies van de heer Rehwinkel, maar er worden ook kanttekeningen bij geplaatst. De partijen zijn blij met de gesprekken die met hen afzonderlijk gevoerd zijn (en nog gaan worden) en de tijd die er genomen wordt om te komen tot een heldere fasering in de coalitievorming.

Inhoud

Als belangrijke thema's voor Gooise Meren voor de komende periode waarop kansen voor samenwerking worden gezien, worden door partijen aangegeven: duurzaamheid, klimaat, (het versnellen van het proces van) de energietransitie en leefbaarheid/openbare ruimte. Daar horen ook onderwerpen bij als prettig wonen, betaalbare woningen en goed kijken naar het doel van onze ruimtelijke projecten (winst maken of voldoende woningen realiseren). Daarnaast worden ook de thema's onderwijs en jeugd, participatie en vertrouwen in de overheid genoemd.

Conclusie en aanbevelingen voor het vervolg

Op basis van de gesprekken met alle partijen kom ik tot de conclusie dat samenwerking tussen de huidige coalitiepartijen voor de periode 2022-2026 de meeste reële optie is. Ik adviseer dan ook met deze partijen de formatiebesprekingen te gaan voeren en hiertoe een formateur aan te stellen.

Deze conclusie baseer ik op de volgende aspecten:

- samenwerking tussen deze partijen betekent een hoge mate van stabiliteit en raakt de volle breedte van het politieke landschap in Gooise Meren;
- bij de huidige coalitiepartijen is sprake van vertrouwen in de samenwerking voor de komende periode;
- er is sprake van overeenstemming over de maatschappelijke opgaves waar we voor staan, waarbij nadrukkelijk de wens en bereidheid bestaat om de bestaande inhoudelijke verschillen te overbruggen;
- vergroten van de coalitie met een vijfde partij kan ten koste gaan van de werkbaarheid en is getalsmatig voor een stabiele meerderheid niet nodig. Een dergelijke uitbreiding ligt daarom niet in de rede.

Aanbevelingen

Naar aanleiding van alle gesprekken heb ik een aantal aanbevelingen voor de formatiefase:

- stel een D66 formateur aan, bij voorkeur van buitenaf ten behoeve van een goed proces en inhoudelijke begeleiding;
- laat deze met de onderhandelende partijen in gesprek gaan over de duidelijke wens van de D66-fractie om wethouders een andere rol en positie te geven in deze formatie met het oog op een duale aanpak. Blijf daarbij open staan voor elkaars inhoudelijke argumenten hierin, waarbij ik het verstandig acht te streven naar consensus;
- betrek de huidige wethouders in ieder geval bij het proces en benut hun kennis, mede ten behoeve van de voortvarendheid;
- pak de coalitiebesprekingen en de formatie voortvarend op, gericht op het sluiten van een coalitieakkoord op hoofdlijnen met aandacht voor maatschappelijke effecten, in het licht van lopende zaken en zaken die op de gemeente afkomen;
- geef in het formatieproces voldoende aandacht aan communicatie en biedt ruimte voor suggesties vanuit de samenleving met betrekking tot het op te stellen coalitieakkoord;
- neem het onderwerp samenwerking met de overige fracties mee in de formatiegesprekken. Ik adviseer om in het proces ruimte te maken voor actieve betrokkenheid van de andere partijen door hen bijvoorbeeld te laten reflecteren op de uitwerking van de thema's. Ook de mogelijkheid om op onderdelen deelakkoorden te sluiten, bijvoorbeeld ten aanzien van het onderwerp participatie, zou daarbij in overweging genomen moeten worden genomen.

Geert-Jan Hendriks, 22 april 2022